HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא קנה תפסוה אינהו רב פפא מימלח מלוחי רב הונא בריה דרב יהושע ממתח לה [א]באשלא מר אמר אנא קנינא לה לכולה ומר אמר אנא קנינא לה לכולה פגע בהו רב פנחס בר אמי אמר להו [ב]רב ושמואל דאמרי תרווייהו והוא שצבורין ומונחין ברה"ר [ג]אמר להו אנן נמי מחריפותא דנהרא תפיסנא אתו לקמיה דרבא אמר להו [ד]קאקי חיורי משלחי גלימי דאינשי הכי [ה]אמר רב נחמן והוא שתפסה מחיים [ו]אבימי בריה דרבי אבהו הוו מסקי ביה זוזי בי חוזאי שדרינהו ביד חמא בריה דרבה בר אבהו אזל פרעינהו אמר להו הבו לי שטרא אמרו ליה סיטראי נינהו אתא לקמיה דרבי אבהו א"ל אית לך סהדי דפרעתינהו אמר ליה לא [א]אמר ליה [ז]מיגו דיכולין לומר לא היו דברים מעולם יכולין נמי למימר סיטראי נינהו לענין שלומי שליח מאי אמר רב אשי חזינן אי א"ל שקול שטרא והב זוזי משלם הב זוזי ושקול שטרא לא משלם ולא היא [ב]בין כך ובין כך משלם דא"ל [ח]לתקוני שדרתיך ולא לעוותי: [ג]ההיא איתתא דהוו מיפקדי גבה מלוגא דשטרי אתו יורשים קא תבעי ליה מינה אמרה להו מחיים תפיסנא להו אתאי לקמי' דרב נחמן אמר לה אית ליך סהדי דתבעוה מיניך מחיים ולא יהבית ניהליה א"ל לא א"כ הוי תפיסה דלאחר מיתה ותפיסה דלאחר מיתה לא כלום היא [ד]ההיא איתתא דאיחייבא שבועה בי דינא דרבא אמרה ליה בת רב חסדא ידענא בה דחשודה אשבועה אפכה רבא לשבועה אשכנגדה זימנין הוו יתבי קמיה רב פפא ורב אדא בר מתנא אייתו ההוא שטרא גביה א"ל רב פפא ידענא ביה דשטרא פריעא הוא א"ל איכא איניש אחרינא בהדי' דמר א"ל לא א"ל אע"ג דאיכא מר עד אחד לאו כלום הוא א"ל רב אדא בר מתנא ולא יהא רב פפא כבת רב חסדא בת רב חסדא קים לי בגווה מר לא קים לי בגוויה אמר רב פפא השתא דאמר מר קים לי בגוויה מילתא היא כגון אבא מר ברי דקים לי בגוויה קרענא שטרא אפומיה קרענא ס"ד [ה]אלא מרענא שטרא אפומיה ההיא איתתא דאיחייבא שבועה בי דינא דרב ביבי בר אביי [ו]אמר להו ההוא בע"ד תיתי ותישתבע (א) במתא אפשר דמיכספא ומודיא אמרה להו כתבו לי זכוותא [ז]דכי משתבענא יהבי לי אמר להו רב ביבי בר אביי כתבו לה אמר רב פפי משום [ט]דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מוליתא הא אמר רבא [י]האי אשרתא דדייני דמיכתבא מקמי דנחוו סהדי אחתימות ידייהו פסולה אלמא מיחזי כשיקרא ה"נ מיחזי כשיקרא וליתא מדרב נחמן דאמר רב נחמן [כ]אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה וחתמו ונתנו לה כשר ואפי' רבנן לא פליגי עליה דר' מאיר אלא בגיטי נשים [ח]דבעינן כתיבה לשמה [ט]אבל בשאר שטרות מודו ליה דאמר רב אסי [ל]אמר ר' יוחנן [י]שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שיעבודו טעמא דנמחל שיעבודו אבל למיחזי

כשיקרא

לא קנה. דלאו כל כמיניה לחוב זה כדי לזכות את זה: **תפסוה אינהו.** שאף הם נושים בו מעות: **ממלח מלוחי.** מנהיגה בעוגין שלה שקורין רייימ"ש בלע"ז. ממלח שקורין ווירני"ר בלע"ז לשון ויראו המלחים (יונה א): **אנא קנינא כולה.** הנהגתי בריאה משל חבירי: **מחריפותא דנהרא.** לא מלאוה על שפת הנהר שהיא כסימטא אלא מזה חטפנוה שהיה מוליכה באמצע הנהר שכל הספינות הולכות שם והוי כרה"ר: **קאקי.** °אווזים: **חיורי.** על שזקנים היו: **משלחי גלימי דאינשי.** מפשיטין טליתות האנשים: **מסקי ביה.** נושים בו: **בי חוזאי.** אנשי אותה מדינה: **סיטראי.** מצד אחר היינו נושים בו מלוה על פה ומחמת אותה מלוה נחזיק בהם: **לענין שלומי שליח.** למשלח: **מאי.** מי הוה פושע שהחזיר המעות עד שלא קבל מהם השטר: **לתקוני שדרתיך.** והיה לך לדקדק בתקנתי: **דהוו מפקדי גבה.** מאבי יתומים: **מלוגא דשטרי.** תיק מלא שטרות: **מחיים תפיסנא להו.** בחוב שהיה חייב לי החזקתי בהם: **הוי תפיסה דלאחר מיתה.** שכל זמן שהיה חי היו פקדון בידך והרי הן כמונחין ברשותיה וכי אמרי' תפיסה מחיים כגון שראהו קרוב למות ותפס מטלטלין לשם חובו ולא היו פקדון בידו: **דאיחייבא שבועה.** שהיה אדם תובעה ממון והיא כופרת: **בת רב חסדא.** אשתו של רבא: **לשבועה אשכנגדה.** התובע אותה ישבע ויטול כדתנן (שבועות דף מד:) ואלו נשבעין ונוטלין שכנגדו חשוד על השבועה: **זימנין.** פעם אחרת: **כבת רב חסדא.** שהאמנת לחשוד את האשה על השבועה: **דקים לי בגוה.** דלא משקרא: **קרענא ס"ד.** וכי אחד נאמן להוציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן: **מרענא.** ולא אזדקק לגבות באותו שטר ומקרע נמי לא קרענא ליה: **כתבו לי זכוותא.** שבאתי לדין ונפטרתי הימנו בשבועתי: **ממולאי.** בית עלי שהן כרותי ימים. ולי נראה ממולאי גבנונים בעלי מומין שאינן חיין כשאר בני אדם לשון שקל מוליא ושדי בגלא (ב"ב דף נג.): **אשרתא.** לשון חוזק כמו יישר כחך (יבמות סב.): **אשרתא דשטרי.** קיום השטר שכותבין דיינין במותב תלתא הוינא ואתא פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידייהו ואשרנוהו וקיימנוהו: **דניחוו.** שיעידו זה כתב ידי: **ה"נ מיחזי כשיקרא.** לכתוב נשבעה פלונית ועדיין לא נשבעה: **ופרעו.** בו ביום: **אינו חוזר ולוה בו.** אפי' בו ביום ואע"ג דלאו מוקדם הוא שהרי ביום הלואה נכתב: **שכבר נמחל שעבודו.** משפרעו בטל השטר ונמצאת מלו' השני' מלוה על פה ואינו גובה מן הלקוחות:

כשיקרא

אית לך סהדי דתבעתינהו מחיים. וא"ת ואמאי צריכה סהדי ניהמני לידה במיגו דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי דאע"ג דקיי"ל דאין אותיות נקנות במסירה וצריכה מסירה ושטר לקיחה ה"מ לקנות החוב אבל לקנות הנייר קני בלא שטר הואיל והיא מוחזקת בו והך איתתא לא היתה חוששת אלא לקנות מלוגא דשטרי בלא החוב מדקאמרה מחיים תפיסנא ותפיסה מחיים לא מהניא לגבות החוב דלא עדיפא ממסירה אלא דע"י כך היתה יכולה לדחוק היורשים שיפרעו היורשין מה שהיה חייב לה במה שלא תחזיר מלוגא דשטרי והוי כמו משכון ואומר ר"י דלא חשיב מיגו הואיל ועכשיו אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי שכבר אמרה מחיים תפיסנא ומשום דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי בשעה שאמרה מחיים תפיסנא לא מהימנא השתא דבאותה שעה שאמרה מחיים תפיסנא סבורה היתה שהיא טענה מעולה ולא היתה יודעת שהיא צריכה לטעון דתבעינהו מינה מחיים מדלא טענה מעלמא וראיה מסוף פרק זה בורר (סנהדרין דף לא.) גבי ההיא איתתא דנפק שטרא מתותי ידה ואמרה ידענא בהאי שטרא דפרוע הוא ולא הימנה ר"נ משום כיון דאתחזק בבי דינא פי' שראינו השטר בידה אי בעיא קלתיה לא אמרי' אע"פ שאם אמרה פרוע הוא קודם שראינו השטר בידה היתה נאמנת במיגו דאי בעיא קלתיה השתא שראינוהו בידה אין נאמנת עוד דהשתא לית לה מיגו ועוד ראיה מדתנן בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף לח:) מנה לי בידך ואמר לו הן למחר אמר לו נתתיו לך פטור ופריך בגמרא (דף מא.) מינה למ"ד המלוה חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים והא הכא כיון דתבעי' בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור ומאי קושיא שאני הכא דמהימן במיגו דאי בעי אמר אתמול להד"מ אלא ודאי מיגו למפרע לא אמרינן:

מרענא לשטרא אפומיה. פי' ר"ח בפ' שבועת הדיינין (שם דף מב. ושם ד"ה איתרע) דכל מרענא דבהש"ס לגבי שטר היינו שצריך בעל השטר לישבע קודם שיגבה והלשון משמע כן מדלא מסיק לא מיקרע קרעינן ולא מיגבא מגבינן ביה כדאמרינן באלו נערות (לעיל דף לו:) האי שטרא ריעא לא מגבינן ביה מ) (ולא מיקרע קרעי' ליה) וא"ת למאי הלכתא אמר רב פפא דמרעינן ליה אי לשבועה כדפירשנו אפי' לא מהימן כבי תרי יתחייב שבועה הבא ליפרע כדתנן במתני' (לקמן פז.) עד א' מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה וי"ל דרב פפא קאמר אפילו יהא קרוב שאינו בר עדות כמו בת רב חסדא שלא היתה בת עדות ודקא א"ל נמי לרב פפא איכא איניש אחרינא בהדי מר נ"ל שהיה רב פפא קרובו של בעל השטר או של נתבע להכי ליכא להימניה אפילו לשבועה י):

אלמא מיחזי כשיקרא. והתם נמי מיחזי כשיקרא שכתבו לה פלונית נשבעה ונפטרה מפלוני ונתנוהו ביד שליש שיתן לה לאחר שבועה ומה שלא כתבו לה אם תשבע פלונית תפטר דלא הוה מיחזי כשיקרא היינו משום שלא להצריכה עדים היום או למחר:

חלא

מסורת הש"ס

א) [פירוש חבל שמושכין בו את הספינה. ערוך ערך אשל ב], ב) [לעיל פד: לקמן פו:], ג) [צ"ל אמרו ליה], ד) גיטין עג., ה) [לעיל פד:], ו) [שבועות מב.], ז) [עי' תוס' ב"ב לג: ד"ה והלכתא], ח) [קדושין מג: וש"נ], ט) יבמות עה: ב"מ קט. ב"ב קלז: קנא., י) גיטין כו: לעיל כא., כ) גיטין ג: כג. כו:, ל) ב"מ יז. [גיטין כו:], מ) [שם ליתא ועי' היטב תוס' שבועות מב. ד"ה איתרע ותוס' לקמן לג: ד"ה דינא], נ) [וע"ע תוס' יבמות קא: ד"ה מרענא],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה קאקי. אווזים. כנה אותם בהן על חכמתם ועל דרך דאיתא ברכות נז ע"א הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותשתבע במאתין אפשר דמיכספא:

מוסף רש"י

הובא בעמ' הקודם

תוספות רי"ד

תפשוה אינהו. פי' הי' חייב להן אתו לקמיה דרבא א"ל קאקי חוורי משלחי גלימא דאינשי הכי אר"נ והוא שתפס מחיים. פי' מפני שהיו זקנים קראם קאקי חוורי: א) ההיא איתתא דתפסה תורא דיתמי מסימטא אתא יתמי קתבעי לה בדינא לקמיה דר"נ. א"ל מחיים תפיסנא א"ל אית לך סהדי דמחיים תפסית א"ל לא א"ל תפיס לך לא"מ ותפיסה דלא"מ לאו כלום הוא. פי' מש"ה לא הימנה ר"נ לומר מחיים תפיסנא ליה משום דלא הויא מציא למימר לקוח הוא בידי שהגודרות אין להן חזקה והכא לא הוי מסיר לבקרא כאידך דלעיל והלכך אם לא תביא ראיה דמחיים תפסה ליה לא מהימנא וכגון שראוהו עדים ת"י והכירו אותו שהיה של יתומים דאל"ה מיגו דמ"ל להד"מ מ"ל נמי מחיים תפיסני': מכל הני ילפי' דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי ולא מהני בהו תפיסה לאחר מיתה אלא מחיים אבל השתא תקינו רבנן במתיבתא דמטלטלי דיתמי משתעבדי בין לכתובה בין לבע"ח ואע"ג דלא תפיס כלל: אבימי בריה דר"א הוה מסיק ביה זוזי בי חוזאי שדרינהו ביד חמא בריה דרב"א אזל פרעינהו א"ל הבו לי שטרא א"ל הני סטראי נינהו כלומר מצד אחר היה חייב לי אלו ששלח לי והקרן של שטר עדיין לא שלח לי אייתי קרנא וניתן לך שטרא אתא לקמיה דר"א א"ל אית לך סהדי דפרעתינהו א"ל לא א"ל מיגו די"ל להד"מ י"ל סטראי נינהו. ולענין שלומי שליח מאי אמר ר"א חזינן אי א"ל שקול שטרא והב זוזי משלם הב זוזי ושקול שטרא לא משלם ולא היא בין כך ובין כך משלם דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ור"ח ור"י ז"ל אמרו טעמא דאידכר ליה שטרא אבל לא אידכר לי' שטרא וגם לא הזהירו אל תפרענו אלא בפני עדים אלא בסתם שדר בהדי' אע"ג דפרעי' בלא סהדי לא מחייב. כדתנן לענין חנוני ופועל שניהם נשבעים ונוטלים מבעה"ב הנה החנוני נתן בלא עדים ולא מחייבו וכך נ"ל עיקר כדבריהם. אבל רב נחשון גאון ז"ל נשאל ראובן הי"ל על שמעון פ' דינרים בלא שטרא שדרינהו עם לוי ואתא לוי וא"ל עשיתי שליחותך ולאחר ג' ימים א"ל ראובן לשמעון הב לי פ' דינרים דאית לי עלך וא"ל שדרתינון לך עם לוי וא"ל להד"מ ואתא לוי ואמר יהבתינון לך וראובן אמר לא יהבית לי היכא דינא. והשיב הכי חזינא דדינא על לוי לאוקמיה דינרים גבי ראובן ואי לא מוקים ליה אורחא דראובן על שמעון ואורחא דשמעון על לוי וכדר' אבימי ברי' דר"א ול"ש ב) שום מדעם דקאמרי בין כך ובין כך משלם דא"ל

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פי"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ט סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' נח סעיף א:

יח ב מיי' פ"א מהלכות שלוחין הל' ו סמג עשין פב טוש"ע שם:

יט ג מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הלכה ח סמג עשין צד טוש"ע שם סי' סד:

כ ד ה מיי' פכ"ד מהל' סנהדרין הל' א סמג לאוין סג טוש"ע שם סימן טו סעיף ה:

כא ו טוש"ע שם סימן פז סעי' כג בהג"ה:

כב ז מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יב סמג עשין צד טוש"ע שם סי' פב סעיף ג:

כג ח מיי' פ"ג מה' גירושין הלכה ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף א:

כד ט טוש"ע ח"מ סי' מח:

כה י מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ז סמג עשין צד טוש"ע שם סי' מח:

לעזי רש"י

ריימ"ש. משוטים.
וירני"ר. להשיט, לנווט.

תוספות רי"ד (המשך)

ל"ש ולא לעוותי ולא דמיא כל עיקר לחנוני על פינקסו דלוי הו"ל למיעבד אבי דארי' ואסתרתקי' לנפשי' ולא לעוות לממון דשמעון ולא דמיא נמי לאומר לשנים צאו וקדשו לי את האשה [בקידושין מג:] דהתם תרין והכא לוי לחודא ואינו נ"ל דבריו כלל. שאין חילוק בדין זה לחנוני כלל דכי היכי דאמר ללוי לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ה"נ נימא לחנוני בעי לך למפרעי' בסהדי אלא כיון שלא א"ל בעה"ב לא מחייבינן לי' והכא נמי ל"ש ומעשה דאבימי משום דמדכר לי' שטרא ואי לא הוה מדכר ליה לא הוה מחייבינן לי': ההיא איתתא דאפקדוה גבה מלוגא דשטרא אתו יורשין וקתבעי לי' מינה. פי' תיק מלא שטרי חובות א"ל מחיים תפסיניה להו אתי לקמי' דר"נ א"ל אית לך סהדי דתבעי מינך מחיים ולא יהבתיה להו א"ל לא א"ל א"כ תפיסה דלא"מ ותפיסה דלא"מ לאו כלום הוא. פי' שכ"ז שהיה חי היה פקדון בידו וה"ה כמונחין ברשותן וכי אמרינן תפיסה מחיים כגון (שראוהו) [שראתה אותו] קרוב למות ותפסה משלו מטלטלין לשם חוב ולא היה פיקדון בידה: ודאית שמוציאין מכאן ואמרי אמאי לעיל גבי ההוא בקרא דיתמי אמר ר"נ מיגו די"ל לקוח הוא בידי י"ל נמי מחיים תפיסנא ליה והכא במלוגא דשטרא לא אמר מיגו ש"מ דאין אותיות נקנית במסירה עד שיכתוב עליהן שטר ומ"ה לא מהימנא דאי אמרה לקוחין הן בידי אמרי' לה אחזי שטרך דאין אותיות נקנות במסירה ואין זו הוכחה (דהתם) [דהכא] משמע לישנא שהדבר ידוע בעדים שהיה פקדון אצלה מחיים ומ"ה אמר דאפקדוה גבה דמשמע שהדבר ידוע שכן היה ולא אמרה ההיא איתתא דהוות נקיטא מלוגא דשטרא והיא היתה טוענת דמחיים תפיסנא להו בחובי אחרי שהיה בידי. וא"ל ר"נ ההיא תפיסה לא מהני כאן שבתורת פקדון (באו לידה והשתא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר) היה בידך. דכל היכי דקיימו ברשות מרייהו קיימא עד דאית לך סהדי דתבעינהו מינך מחיים ולא יהבת להו ובמיגו לא מהימני למימר לקוחין הן בידי דהא איכא סהדי שבתורת פקדון באו לידה. והשתא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר שאין עדים האיך באו לידו. אמרי' שאינו נאמן לומר לקוחין הן בידי דאמרי' מסתמא ודאי בתורת שאלה ושכירות באו לידו. ולא כ"ש דלא מהימן לומר לקוחין הן בידי הכא דאיכא סהדי דבתורת פקדון באו לידה אבל לעולם אם אין ידוע בעדים שבפקדון באו לידה ה"נ דהות מהימן ע"י מיגו דאותיות נקנות במסירה עיין בערך כ"א בס"ה שהוכחתי מכמה ראיות שאותיות ניקנות

א) לפנינו בגמ' לא נמצא הן מעשה דאיתתא תפסה תורא מיתמי וגם ברי"ף וברא"ש לא נמצא זה ול"ע. ב) נראה דל"ל ל"ש דאמר ליה שלא יפרענו אלא בעדים ול"ש דלא אמר ליה שום מידעם דקאמרינן בין כך וכו'.